

PRITARIMAS PAŠNEKOVUI ŽEMAIČIŲ
KASDIENYBĖS DISKURSE: FUNKCIJOS IR RAIŠKA
(REMIANTIS XX A. II PUSĖS ŠALTINIAIS)

Santrauka

Žemaitiškame tarpusavio bendravime vieno pašnekovo pritarimas kitam kalbėjimo turinio ir (ar) emocinio palaikymo atžvilgiu yra ryškiau išreikštas nei bendrinėje lietuvių kalboje. Tyrimui pasirinktų autentiško žemaitiško kalbėjimo atkarpų sąvadų, fiksuojančių XX amžiaus II pusės žemaičių kalbą, teikiama medžiaga rodo bendravimo tinkamumo sąsają su pašnekovui rodomu palankumu (jei tik leidžia bendravimo situacija ir turinys). Deramą dėmesingumo raišką žemaičiai sieja su universaliomis tinkamo (taktiško) bendravimo nuostatomis, kurios realizuojamos ramia kūno laikysena, akių kontaktu, atidumu pašnekovo elgesiui ir kalbėjimo turiniui. Palankumą pašnekovo kalbėjimo turiniui ir pateikimo būdui žemaičiai yra linkę suvokti kaip mandagumą ir tai stengiasi parodyti įvairia pritarimo raiška.

Autentiško žemaičių kalbėjimo tekstų rinkinyje *Taip šneka tirkšliškiai* (žr. Girdenis, 1996) esančių trejopo pobūdžio diskursų analizė rodo skirtingas klausytojo pritarimo kalbančiajam asmeniui praktikas. Tikros ar išgalvotos, bet įdomios istorijos pasakojimas paprastai nesulaukia garsinių klausytojo intarpų. Įprastame kelių asmenų pokalbyje vieno pašnekovo pritarimas kitam (naują informaciją pateikiančiam) dažniau išreiškiamas pašnekovo frazės ar jos dalies pakartojimu ar parafraze (~65 proc.) nei patvirtinimo reikšmės žodeliais (~35 proc.). Telefoniniuose pokalbiuose žymiai dažniau vartojama pritarimo pašnekovui elementų, o tai siejama su vizualios pašnekovo įvertinimo galimybės stoka. Tirtuose telefoniniuose pokalbiuose pritarimas palyginti dažniau buvo išreikštas įvairiomis variacijomis ir moduliacijomis tariamais patvirtinimo reikšmės žodeliais (~78 proc.) nei pakartojant pašnekovo frazes (~22 proc.).

JŪRATĖ PAJĖDIENĖ

ESMINIAI ŽODŽIAI: kasdieniška žemaičių kalba, spontaniškas dialogas, pritarimas pašnekovui, pakartojimas.

JŪRATĖ PAJĖDIENĖ
Lietuvių kalbos institutas
Petro Vileišio g. 5, LT-10308 Vilnius
jurate.pajediene@lki.lt